

JÓ GYAKORLAT

„JÓT S JÓL” A SZATMÁRI KISTÉRSÉGBEN EGYESÜLET

GÉBERJÉN

A kiadvány az EFOP-1.9.1-VEKOP-15-2016-00001 kódszámú „**TÁRS PROJEKT – Szociális intézményi férőhely kiváltási szakmai koordinációs műhely kialakítása**” című kiemelt projekt keretében készült.

A kiadványt a TÁRS Projekt Foglalkoztatási Munkacsoportja állította össze.

2019

Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közhasznú Nonprofit Kft.

1138 Budapest, Váci út 191.

Telefon: +36 1 450 3230, +36 1 450 3240

E-mail: titkarsag@fszk.hu

Weboldal: www.fszk.hu

AZ INTÉZMÉNY TÖRTÉNETE, CÉLJAI

2007 májusában alakult meg a „Jót s Jól” a Szatmári Kistérségben Egyesület azzal a céllal, hogy a bonyolult mechanizmusok helyett átláthatóan, egyszerűen működő rugalmas – szakmai és baráti társaságból álló – szervezet jöjjön létre. Az új egyesület legfontosabb feladataként a szociális tevékenységet – családsegítés, időskorúak gondozása, nevelés és oktatás, ismeretterjesztés –, a kulturális tevékenységet, a környezetvédelmet és a rehabilitációs tevékenységet jelölte meg.

Kezdetben az egyesület tevékenysége a térségben élő fogyatékos emberek támogatása köré épült. Ehhez – az országban egyedülként – összefogott a kistérség összes települése, és mind a 26-an (összesen 10.000 lakos képviselésében) együttműködési megállapodást kötöttek az egyesülettel. Ez a szövetség adta az alapját annak, hogy Géberjénben – az 1600 fős településen – fogyatékkal élők nappali intézményét létesíthették állami támogatással.

Kezdetben fogyatékkal élők nappali intézménye, támogató szolgálat, valamint 80 fővel szociális foglalkoztatás működött. 2010 körül pedig beindították a pszichiátriai betegek nappali ellátását is, mert azt tapasztalták, hogy sok érintett lakik a térségben.

FOGLALKOZTATÁS

A fogyatékkal élők nappali intézménye 2008-ban kezdte meg működését, s ezzel egy időben elindult a foglalkoztatás is. Az egyesület a szatmári kistérség területének foglalkoztatásába kapcsolódott be.

Kezdetben alaptevékenységek kerültek a működési engedélybe – agyagozás, vesszőfonás, szőnyegszövés. Időközben azonban rájöttek arra, hogy az ezekhez a területekhez értő szakemberek hiányában nem képesek minőségi, piacképes termékeket előállítani. Jó időtöltésnek bizonyultak ezek a tevékenységek, de bevétel nem származott belőlük. Amikor a szervezet tevékenysége kibővült a pszichiátriai betegek nappali ellátásával (2010 körül), egyértelművé vált, hogy váltani kell. Ennek eredményeként 2013-ban akkreditált foglalkoztatóvá váltak, ami lényegében a piaci szemléletet hozta be az egyesület életébe. Ekkor fordultak a nyereségorientáltabb foglalkoztatási formák felé.

Azóta is védett foglalkoztatóként működik a szervezet – fejlesztő és akkreditált foglalkoztatás keretében alkalmazzák dolgozóikat. Az összdolgozói létszámuk 75-80%-a megváltozott munkaképességű személy.

Az egyesület munkavállalói köre – a tevékenységi körök bővülésével párhuzamosan – folyamatosan növekedett az idők során. A kezdeti időkben még toborozniuk kellett a dolgozókat, ezért elmentek a családsegítőkhöz, a házi orvosokhoz, védőnőkhöz, mindenkinek elmondták, hogy milyen munkalehetőséget ajánlanak. Mára már 12 településről járnak be a dolgozók. Ez a kör hamarosan bővülni fog a támogatott lakhatásból érkezőkkel.

Az elmúlt évben akkreditált foglalkoztatásban 70 fő megváltozott munkaképességű személyt foglalkoztattak, fejlesztő foglalkoztatásban 52 főt, valamint 20 fő szakdolgozót. Dolgoznak a szervezetben közfoglalkoztatottak is, akiket megfelelő munkavégzés esetén idővel főállású munkavállalóként, szakdolgozóként alkalmaznak.

A foglalkoztatás 4-6 órában történik. Néhányan tömegközlekedéssel járnak munkába, mások helyi lakosként biciklivel vagy gyalog. A többiek az egyesület gépkocsijával, a támogató szolgálat segítségével érik el a munkahelyüket. Érkeznek dolgozók családból, de 28 személyt foglalkoztatnak bentlakásos intézményből – Fülöpösdarócról –, és a kiváltás első körében részt vevő TL házakból Ökörítőfülpösről is. Ez a dolgozói létszám a kiváltási folyamat előrehaladásával növekedni fog, mert az egyesület konzorciumi partnerségben részt vesz a fülöpösdaróci intézmény kiváltásában.

Az egyesületben jelenleg a következő foglalkoztatási tevékenységeket végzik:

Száraztészta készítés

Házi jellegű, kézzel készített száraztészták gyártása. Többféle termék készül: kocka, kiskocka, szélesmetélt, cérnametélt, mindenféle levesbetétek, csipegetett tészta, reszelt tészta, csiga, tarhonya – minden, amit kézzel el lehet készíteni.

Tökmagolaj készítés és tökmagpirítás, időszakosan diótörés és dióolaj préselés

A tökmagból préseléssel olajat állítanak elő, ezt palackozzák, valamint a tökmag egy részét megpirítják, zacskózzák, és így értékesítik. Bér munkában diótörést is vállalnak, s amennyiben nagyobb mennyiségű diót tudnak vásárolni jó áron a helyi termelőktől, akkor dióolajat is préselnek és palackoznak.

Selyemvirág készítés

A többbrétegű selyem anyagból előre kivágott virágszirmokat bér munkában virággá formázzák.

Koszorúkészítés

Egy vállalkozó számára, az általa szállított alapanyagokból műanyag koszorúkat készítenek.

Kőmegmunkálás

A süttői kőbányából érkező kövekből készítenek fal- vagy padlóburkolásra alkalmas csempéket, járólapokat.

Turisztika

Erdei iskola, tanösvény, nyári tábor, jégpálya és saját büfé – Régi Posta Büfé néven – működtetése. A tanösvényt meseösvénnyé bővítették, így a 10 állomás mindegyikén egy régi magyar meséhez köthető figura található, játékelemmel egybekötve. Az ösvény a Holt-Szamos növény és állatvilágát, szárazföldi és vízi élővilágát mutatja be. Van egy nagyobb távolságot bejáró vízi tanösvény is, ahol végig lehet menni kenukkal, csónakokkal, kajakokkal. Kialakításra került egy élő csocsó pálya is, ahol lényegében asztali csocsót lehet játszani emberekkel.

Takarítási, karbantartási, parkgondozási feladatok

A turisztikai szolgáltatáshoz kapcsolódóan sokféle kiegészítő tevékenységet végeznek az egyesületben dolgozók. A tábor teljes karbantartása, takarítása, a mosási feladatok, valamint a tanösvény és a kastély 2 hektáros parkjának gondozása is a megváltozott munkaképességű dolgozók feladata.

A foglalkoztatás jó gyakorlatai

Jó gyakorlat – Mindenki a számára megfelelő helyre kerül

Az egyesületnél fontos szempont, hogy mindenki a számára megfelelő tevékenységet végezze. Ezért az új munkavállalóknak lehetőséget adnak arra, hogy az összes munkafolyamatot kipróbálják. 2-3 nap után kiderül, illetve a gyakorlott segítő munkatársak számára nyilvánvalóvá válik, hogy az adott személy alkalmas-e az adott feladatra. A tehetségesebb, ügyesebb, talpraesettebb jelöltek megmaradnak az olajpréselésnél, a tésztakésztésnél, a csempekészítésnél. Akik számára ezek a feladatok nem feleltek meg, a műanyag koszorút rakják össze. Ez egész évben folyó munka, mely legalább 6-7 féle egyszerű műveletből áll – melyek közülük a legegyszerűbb a munkaterület tisztántartása.

A tevékenységek közötti váltásra a régebbi dolgozóknak is lehetősége van, csak jelezniük kell a segítőknak. Amennyiben van lehetőség az átlépésre, támogatják azt, mert úgy tartják, hogy az elégedett munkavállaló dolgozik a legjobban.

Jó gyakorlat – Rugalmas műszakbeosztás

A dolgozók a munkahelyre nem egyszerre érkeznek, hanem lakóhelytől és közlekedési eszköztől függően különböző időpontokban, ezért a munkakezdés 7:30 és 9:30 között van. A legkorábban érkezők számára már délben elérkezik a munkaidő vége. A segítők napi nyolc órában, 8-16-ig dolgoznak. Számukra nem fejeződik be a munka 14 órakor, amikor az utolsó dolgozó is elmegy, hiszen ekkor tudnak az adminisztrációval foglalkozni.

Jó gyakorlat – Fejlesztés pályázatok útján

Az egyesület fejlesztéseinek nagyobb hányadát pályázatok útján valósítja meg. A pályázatfigyelést maguk végzik. Figyelemmel követik a pályázati lehetőségeket, és átgondolják azt, hogy az adott témához az egyesület és a térség igénye hogyan tud kapcsolódni, merre lehetne továbblépni, hogyan tudnának bevételt termelő tevékenységeket elindítani. Ha találnak közös pontot, számba veszik, hogy szükséges-e partnereket bevonni a kivitelezésbe, vagy önállóan is meg tudják valósítani az elképzeléseket. Számos esetben más – hazai vagy határon túli – partnerekkel közösen vesznek részt a pályázatok megírásában és megvalósításában. A foglalkoztatáshoz kapcsolódó szakmai pályázatokat maguk írják, de a turisztikai pályázatokhoz külsős pályázatíró cég segítségét veszik igénybe, és jellemzően külsős szakembert vesznek fel a projektmenedzseri pozícióba is.

Jó gyakorlat – Projektszemlélet, sokrétű szakmai tudás, összetett feladatok

Mivel az egyesület tevékenységei pályázatokhoz kötődnek, az évek alatt sokrétű pályázatírói és megvalósítói tudás halmozódott már fel a szakdolgozók körében. A sikeres megvalósításokhoz nagyfokú rugalmasság, sokrétű tudás, precíz munkavégzés, átlátható működés szükséges, mely alapelvárás a szakmai személyzettől. A vezetőknek pedig mindent át kell látniuk, minden tevékenységgel tisztában kell lenniük. A pályázatok folyamatos ellenőrzése megkívánja a pontos dokumentálást, átláthatóságot, rugalmasságot és rálátást mindenre.

Jó gyakorlat – Közösen kialakított tevékenységi körök

Az új tevékenységekről, pályázatokról az egyesület közgyűlése dönt. Az üléseket havi gyakorisággal tartják, ezeken mindig átbeszélnek a tervezett pályázatokat, a kapcsolódó feladatokat és megvalósításuk módját. Fontos számukra, hogy ezeket a döntéseket ne csak az elnökség hozza meg, hanem a tagság hozzájárulását is élvezzék.

Jó gyakorlat – Innovatív fejlesztések hagyományokra építve

A tökmagolaj-készítésnek volt már hagyománya a térség tanyavilágában, Tyukod környékén. A mai napig préselnek házilag olajat a környező településeken. Miután megtalálták a tevékenységet, egy innovatív fejlesztési pályázat által segítséget kaptak a termelés és az értékesítés kidolgozásához. A tökmagtermesztéstől kezdve az üveg formájának, minőségének kiválasztásán keresztül, a címkék elkészítésén és a logo kiválasztásán át, mindenben segítséget nyújtott a pályázat. Sokat tanultak belőle, s ezt a tudást a későbbi fejlesztések esetében kamatoztatni tudták.

Jó gyakorlat – A tevékenységek kialakítása tapasztalat alapján

A tökmagolaj gyártása 2010-11-ben indult. Eleinte még maguk termelték a tököt, de rájöttek, hogy a dolgozók egészségi állapota nem teszi lehetővé azt, hogy tavasztól ősziig folyamatosan fizikai munkát végezzenek a szabadban. Ezért úgy döntöttek, hogy ezt a feladatot átadják az önkormányzatoknak, akik közfoglalkoztatás keretében tudják megtermelni a szükséges alapanyagot. Az egyesület már csak a magot veszi meg tőlük, és dolgozza fel.

Jó gyakorlat – Munkamegosztás partnerségben

Az egyesület a tökmagolaj készítés pályázatának keretében beszerzett egy tök kombájnt is. Amikor úgy döntöttek, hogy lemondanak a töktermesztésről, a kombájn feleslegessé vált, és el kellett gondolkodni a hasznosításán. Ekkor jött az ötlet, hogy kölcsönadják azt egy mezőgazdasági szakközépiskolának, ahol a diákok oktatásához fontos lenne, ugyanakkor az iskola nem engedhetné meg magának egy ilyen gép beszerzését. Az iskola cserébe megtermeli a tökmagot számukra, évente 13-15 mázsát az időjárástól függően. Az együttműködés keretében ők rendelik meg a magot, de az egyesület fizeti ki. Mindezek mellett a diákok – az oktatók segítségével – karbantartják a kombájnt, hogy mire használni kell, jó állapotban legyen. Akkor a diákokkal együtt learatják a tököt, a termést pedig minden nap behordják az egyesületbe. Így az együttműködésnek köszönhetően az iskola gyakorlati oktatása keretében használhatja a gépet, a tanulók megismerkedhetnek vele, kipróbálhatják azt, az egyesület pedig tököt kap érte cserébe. A közös munka folyamatos kapcsolattartást igényel, főként az aratási időszakban. Az együttműködés során a diákok érzékenyítése is megtörténik.

Jó gyakorlat – Munkavállalókra kialakított tevékenység

A száraztésztá gyártását 2014-15 körül kezdték. Az ötlet abból adódott, hogy nagyon sok ügyes kezű háziasszony dolgozott náluk, amit főként vendégvárások alkalmával tapasztaltak meg. Az alapanyagokat egy csengeri kft.-től szerzik be. Nem tojással dolgoznak, hanem

tojásporrall, mert a tojás élelmiszerbiztonsági szempontból veszélyes. Ennek ellenére házi jellegű a tészta – kézzel gyúrnák, kézzel nyújtják és a vágás is kézzel történik, úgy, mint otthon. A termékeket többfelé értékesítik, de jellemzően csak a környéken. Kocka, kiskocka, szélesmetélt, cérnametélt, többféle levesbetét, csipegetett tészta, reszelt tészta, csiga, tarhonya – mindent készítenek, amit kézzel lehet készíteni. A gyártás több műszakban történik, mert az üzemben egyszerre csak 4-5 ember fér el. A gyártás és a csomagolás 15-16 dolgozónak biztosít munkát. Raktárra is termelnek, hogy folyamatosan tudjanak értékesíteni.

Jó gyakorlat – Az időszakos tevékenységek összehangolása

Az egyesületben végzett tevékenységek jól kiegészítik egymást, s ezáltal az egész éven át folyamatosan biztosítanak munkát a dolgozók számára. A tésztakészítés és a tökmagolajgyártás ősztől tavaszig történik, az ún. szorgalmi időszakban. Nyáron a legfontosabb tevékenységi terület a turisztika – az erdei iskola és tábor üzemeltetése, mely sokrétű feladatot biztosít a szervezet munkatársai számára.

Jó gyakorlat – Szakemberek ösztönzése és betanítása

Mint az országban mindenfelé, itt is nehéz segítő szakembereket találni. A bérekkel igyekeznek megtartani a dolgozókat – attól függetlenül, hogy a Munka Törvénykönyve szerint foglalkoztatnak, a közalkalmazotti bértáblát veszik alapul és szociális bérpótlékot is fizetnek. Emellett a szociális képesítéssel nem rendelkező dolgozók képzését is igyekeznek támogatni. Azok a munkatársak, akik a próbaidőt követően is úgy gondolják, hogy a cégnél szeretnének maradni, sok feladatban kipróbálhatják magukat. A szervezetnél mindenkinek kell egy kicsit mindenhez értenie, mert gyakran előfordul, hogy egymást kell helyettesíteni. Ezért az új dolgozókat már az elején bedobják a „mélyvízbe”, hogy kiderüljön bírják-e, akarják-e ezt csinálni.

Jó gyakorlat – Piachoz alakított termékkínálat

A kőmegmunkáláshoz a süttöi kőbányából szerzik be az olyan köveket, amelyeket a bánya már nem tud hasznosítani. Kezdetben sokféle terméket készítettek úgy, hogy ezeket felvágták 3 cm x 3 cm-es kis négyzetekre, amelyekből sablon segítségével 30 cm x 30 cm-es csempe nagyságú lapokat készítettek. Ezeket ugyanúgy lehetett kezelni, mint egy csempét, csemperagasztóval falra, földre, medence szélére, konyhában pultra és falra egyaránt lehetett rakni. Aztán kiderült, hogy ennek a terméknek nehéz az értékesítése, mert szűk a piaca és nehéz arra betörni. Ezért – annak ellenére, hogy a gyártáshoz szükséges minden eszközt beszereztek már – leálltak a termeléssel.

A veszteség minimalizálása miatt azonban folyamatosan gondolkodtak azon, hogy milyen hasonló jellegű terméknek lenne piaca. Most különböző hosszúságú és méretű köveket darabolnak fel – pl. egy 10 cm széles és 1 m hosszú hasábot először 10 cm-enként, majd a következő darabot már csak 5 cm-enként szeletelnek fel. Ezeket a különböző nagyságú darabokat értékesítik, a burkoló fantáziájára bízva azt, hogy milyen formában rakja fel a falra, vagy le a földre. Ezzel is ugyanúgy kell dolgozni, mint a csempével, csak ennek a felülete már nem sima, hanem 3D-s, kiemelkedik a kő formája. Úgy tűnik, hogy ennek a terméknek lesz piaca.

Jó gyakorlat – Új piacok felkutatás és a régi partnerek megtartása minőségi munkával

Az egyesület sokféle tevékenysége közül kevés az olyan, amely nagy bevételt hoz, de minden munkát megbecsülnek és folyamatosan törekednek a partnerek megtartására. Ez azt is jelenti, hogy mindig minőségi munkát igyekeznek végezni, akár úgy is, hogy egy-egy terméket (pl. koszorút) addig készítenek újra a dolgozóval, amíg az jó minőségben készül el. Aki nem alkalmas az adott munka jó színvonalú elvégzésére, azt kiveszik a termelésből, egyszerűbb munkát biztosítanak számára. A vezetőség számára ez felelősséget és mindennapos odafigyelést igénylő feladat, mely esetenként konfliktusokat is szül, mind a dolgozókkal, mind a segítő személyzettel. Ahhoz azonban, hogy később is legyen munka, a vállalkozók a következő évben is visszatérjenek hozzájuk, fel kell vállalni ezeket a konfliktusokat.

Jó gyakorlat – Új kereskedelmi tevékenység bevezetése

Az egyesület a tanösvény, a kastély, a korcsolyapálya, az élő csocsópálya kínálta lehetőségekkel sok szabadidős elfoglaltságot tud ajánlani a gyerekeknek, családoknak, akár még a nyugdíjasoknak is. Eleinte azonban nem volt olyan vendéglátó egységük, ahol akár egy kávé, egy üdítőt meg lehetett volna inni, vagy egy jégkrémet megenni. Innen jött az ötlet, hogy indítsanak egy büfét, ahol megváltozott munkaképességű személyeket alkalmazhatnának. A hely adott volt, mert a faluban üresen állt a régi posta épülete. Itt indították el a büfét, mely a Régi Posta Büfé nevet viseli. Egy éve működik, és az egyesület 100%-os tulajdonában lévő nonprofit kft üzemelteti. Mindenféle büféterméket lehet itt kapni, sőt főznek is, így a szakdolgozók és a kliensek is tudnak ebédet rendelni innen.

Jó gyakorlat – Konzorciumi partnerségben az intézményi férőhely kiváltási projekttel

Az egyesület az országban elsőként részt vesz – a fülöpösdaróci bentlakásos intézmény konzorciumi partnereként – az EFOP-2.2.2-17-2017-00027 kódszámú „Támogatott lakhatás kialakítása a Mátészalkai kistérségben” című európai unió által támogatott projekt megvalósításában, melynek keretében a lakók foglalkoztatása is az egyesületben zajlik.

Az egyesület számára ez nem új feladat, mert foglalkoztatnak már támogatott lakhatásban élő személyeket Ökörítőfülpösről. A jelenlegi kiváltási folyamatban pedig a Fülöpösdarócról kiköltöző lakók munkához juttatását támogatják.

A munkába állás előkészítését nem csak az intézményi lakók felé irányuló feladatnak tekintik, de az intézményi dolgozókkal történő folyamatos egyeztetésekre, információáramlásra is figyelmet fordítanak. Hiszen fontosnak tartják, hogy a leendő esetfelelősök és a támogató személyzet együtt tudjon működni velük, mint a lakóik munkáltatójával. Csak együttesen tudnak ugyanis hatékony felkészítő és munkahelymegtartó támogatást nyújtani az érintettek számára, hiszen az intézményi lakók nagyobb része nincs hozzászokva a rendszeres munkajellegű tevékenység végzéséhez.

A kiváltási folyamat tervezése során az intézményi és az egyesületben dolgozó szakemberek számára fontos szempont volt, hogy ne egyszerre történjen a kiköltözés és a munkakezdés. Arra törekednek, hogy amikor a házak elkészülnek, akkorra már a munkába járás ne legyen újdonság az intézményi lakók számára.

Az egyesület szakdolgozói mellett nagy szerepet szánnak az egyesület régebbi dolgozóinak a lakók betanításában, akik saját példájukkal és a betanításban nyújtott segítségükkel járulhatnak hozzá a sikeres beilleszkedéshez.

A FOGLALKOZTATÁS FEJLESZTÉSE

A turisztikai pályázat keretében nem csak a meseösvényt alakították ki, hanem a büfé közvetlen szomszédságában egy gyógynövény szárító csúrt is, amit a tervezett gyógynövénytermesztéshez kapcsolódóan szárításra, csomagolásra, feldolgozásra fognak használni. Ezen kívül egy kis parasztház átalakítását tervezik – az egyik részében egy kis bolt és egy teázó működne, a többi részét pedig közösségi térré alakítanák, ahová szeretnék becsábítani a fiatalokat, sőt az idősebbeket is azzal, hogy kemencét, gyümölcsaszalót, lekvárfőző üstöt helyeznének el benne, így a falubeliek a maguk által termelt növényeket, gyümölcsöket fel tudnák dolgozni ott. Még ennek a pályázatnak a keretében lesz kialakítva Fülöpösdarócon egy paraszt porta is, ami a régi lovas kultúrát mutatja majd be. Ezt egybekötik egy állatsimogatóval, ahol többféle állat is lesz: szürke marha, lovak, mangalicák, tehének, birkák, kecskék.

A jövőben szeretnének egy másik ingatlanon egy csirketelepet is kialakítani, ahol igazi kapirgálós csirkéket tenyésztenének. Erre már meg is találták a piacot egy, a térségben található szálloda tulajdonosa személyében, aki nagy mennyiségben tudná felvásárolni az ott tenyésztett állatokat.

A fenti tervek nagyobb része még idén meg fog valósulni, de legkésőbb jövő év első felében.

TUDÁSÁTADÁS

Az egyesület örömmel fogadja szakmai konzultációra, az intézmény tevékenységének bemutatására az érdeklődő szakembereket, elsősorban az alábbi területeken:

- **munkatevékenységek lebontása**, munkacsoportok kialakítása;
- **szemléletmód kialakítása** a fogyatékos emberek foglalkoztatásában;
- **együttműködési lehetőségek** az **intézményi férőhely kiváltás** keretében.

Az intézmény előzetes egyeztetést követően egyszerre 10 fős csoportok fogadását tudja vállalni.

INTÉZMÉNYI ADATOK

Egyesületi vezető:	Kovács Sándorné
Cím:	4754, Géberjén, József Attila utca 4-6.
Telefonszám:	+36 44 357 160
E-mail:	jotsjolegyesulet@gmail.com
Honlap:	http://jotsjol.com/
Fenntartó:	”Jót s Jól” a Szatmári Kistérségben Egyesület
Foglalkoztatási forma:	fejlesztő foglalkoztatás akkreditált foglalkoztatás